

måde, der forenede alle elementer, selvom samtiden ikke formåede at lodde dybderne. Forbindelseslinierne fremtræder – ligesålidt som iøvrigt ingredienserne i kardinalens religiøsitet og moralske normer – blot næppe helt afklaret. En af grundene dertil kan ligge i, at begrebsapparatet næppe heller er fuldt afklaret (trods den indgående diskussion s. 45–81). Hvad lagde samtiden i 'statsens interesser' (statslig prestige, individuel eller kollektiv velfærd osv.) eller i 'statsræson' (som mål og/eller middel)? Er 'statsræson' og 'statsinteresse' begreber, der har været forbeholdt det absolute monarki, og hvilke forbindelseslinier består der mellem 1600-tallets statsræson og dets statsmerkantilisme? McIllwains paradoks slår i hvert fald næppe helt til.

E. Ladewig Petersen

E. G. Rupp and Benjamin Drewery (ed.): Martin Luther. Documents of Modern History. General Editors: A. G. Dickens and Alun Davies. Edward Arnold, London, 1970. xii, 180 s. £ 1,80.

Meningen med denne lille kildesamling angives at være »to outline Luther's life and to illustrate the development of his thought«. Dette søges opnået gennem uddrag eller referat i engelsk oversættelse af de vigtigste Luther-skrifter, herunder tesoerne, og stykker af hans prædikener og breve. Der er desuden uddrag af en række dokumenter, der spillede en rolle for Luthers liv og virksomhed: pavebullen, Albert af Mainz' *Instructio Summaria*, den augsburgske bekendelse o.s.v. Ingen kan nægte, at det er vigtige og centrale tekster, der er fundet frem, men man kan have sine tvivl om, hvorvidt det er den mest hensigtsmæssige måde at formidle indblik i emnet. Teksterne står helt uden kommentarer, og karakteren af oversættelse, uddrag og referat overlader ganske læserne til at betragte dem med tilrettelæggernes briller – også i de mange tilfælde, hvor de originale kilder åbner mulighed for flere tolkninger. Bogen kan bedst bruges som supplerende læsning til de mange monografier om emnet, der findes.

Alex Wittendorff

R. J. W. Evans: Rudolf II and his World. A Study in Intellectual History 1576–1612. Oxford U.P., at the Clarendon Press, 1973. xii, 323 s. + plancher. £ 7.50.

Kejser Rudolf II (1576–1612) har forvirret både sin samtid og eftertiden. Hans politiske fiasko var åbenlys; sine sidste år tilbragte han i eksil på Hradshin i Prag, men alligevel nød han internationalt ry som mæcen for en række af tidens mest prominente kunstnere og videnskabsmænd og som beskytter af tidens særprægede okkultisme. Guiseppe Archimboldo's berømte portræt på Skokloster af majestæten som *Vertumnus*, sammensat af frugter og grøntsager, er meget karakteristisk for Pragerhoffets sære manerer og aparte horisont. Dr. Evans, der er